

Dincolo de „România Educată”: bilanțul a peste 35 de ani de reforme

Cum am ajuns aici și ce îmi doresc elevii de la viitorul educației românești

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi fost, n-am mai avea astăzi atâtea reforme de povestit.

A fost odată, la marginea Europei, o împărăție peste care domnea **Împăratul Roșu**, cu mână de fier. În școlile sale, elevii deveneau Pionieri, iar dascălii aveau grijă să îi învețe nu doar carte, ci și cum trebuia să arate „*omul nou*” al împărăției. Toți trebuiau să cunoască aceleași adevăruri, să poarte aceleași însemne și să privească spre același viitor. Dar, într-o iarnă friguroasă, **zidurile groase au fost sparte, iar Împăratul Roșu a căzut.**

Porțile împărăției s-au deschis, vechile steaguri au fost coborâte, iar supușilor li s-a spus că, de atunci înainte, fiecare avea să fie liber să își aleagă drumul. Numai că, **dincolo de porți, drumurile nu erau toate la fel.**

Și au trecut ani grei, în care cu toții au încercat din răputeri să dovedească trăinicia noii țări, învățând, pas cu pas și nu fără poticneli, să umble pe drumurile încurcate ale libertății proaspăt câștigate. Până când, împărățiile vecine s-au uitat spre ei și s-au decis să le dea o mână de ajutor deschizându-și porțile. Dincolo de ele se vedeau cetăți mai bogate, școli vestite și drumuri pe care tinerii împărăției nu mai merseseră până atunci. Mulți au pornit spre ele, iar sfetnicii de acasă au început să caute prin cărțile Apusului **vraja prin care și școala lor ar putea deveni la fel.**

Așa au început să apară **hărți după hărți și reforme după reforme**. Fiecare nou sfetnic venea cu un pergament despre care spunea că arată, în sfârșit, drumul cel bun. Dar, **înainte ca împărăția să ajungă la capătul unei hărți, alta era deja întinsă pe masă.**

Apoi, cu surle și cu trâmbițe, s-a dat o lege nouă în țărâm, iar sfetnicii împărăției au promis vrute și nevrute: **școli moderne, șanse egale pentru toți copiii, dascăli sprijiniți, burse îndestulătoare și reguli mai drepte.** Pe scurt, urmau să trăiască toți fericiți și educați până la adânci bătrâneți.

Nu peste mult timp, ca prin magie, **vistieria împărăției s-a golit**, iar dregătorii au început să numere fiecare bănuț. Au numărat orele dascălilor, au numărat copiii din clase, au

numărat bursele și **au strâns cureaua școlii**, în speranța că împărăția va trece cu bine peste iarnă.

Iar dacă toate acestea **par prea cunoscute pentru un basm**, este pentru că **povestea noastră e reală**.

Împărăția este România, iar povestea ei este povestea celor **peste 35 de ani de reforme** prin care școala românească a încercat să lase în urmă un sistem construit pentru o altă lume și să se apropie, pas cu pas, de educația pe care o promitea noua democrație.

În acești ani, **s-au schimbat legi, miniștri, programe, examene și strategii**. S-au lansat proiecte cu nume mari și promisiuni pe măsură, s-au stabilit ținte, s-au trasat termene și, de fiecare dată, ni s-a spus că următoarea reformă va fi cea care va așeza, în sfârșit, educația pe drumul cel bun. Unele schimbări au însemnat progrese reale. Altele **au rămas pe hârtie, au fost abandonate la jumătatea drumului sau înlocuite înainte să apuce să producă efecte**.

Astăzi, după mai bine de trei decenii și jumătate, poate că întrebarea nu mai este **ce reformă urmează**, ci **ce au lăsat în urmă toate reformele de până acum**.

De Ziua Mondială a Educației, Consiliul Național al Elevilor își propune să facă tocmai acest bilanț: să privim la **distanța dintre promisiunile făcute și școala pe care o întâlnesc, în fiecare dimineață, elevii din România** și, mai ales, să spunem ce trebuie să se schimbe pentru ca **următorii 35 de ani să nu fie doar un alt șir de hărți întinse și abandonate pe masa sfetnicilor**:

- 1. Educația să fie mulțumită cu sărăcia sa? - asigurarea unei finanțări predictibile și suficiente pentru educație:** Legea educației din 2011 stabilea alocarea a **minimum 6% din PIB**, prevedere amânată succesiv și, în final, abrogată. Legile educației din 2023 au înlocuit-o cu un **prag de minimum 15% din cheltuielile bugetului general consolidat**, a cărui aplicare a fost deja amânată până în 2027. Între timp, OECD arată că România alocă în 2023 doar 2,6% din PIB pentru educație, față de media OECD de 4,2%. După cincisprezece ani de ținte amânate, **finanțarea educației trebuie să ia forma unei priorități naționale**, însoțite de o planificare multianuală și de asumări ferme din partea forțelor politice.

2. **Sănătatea mintală față cu reacțiunea - creșterea accesului echitabil la servicii de consiliere psihopedagogică:** Reforma serviciilor CJRAE/CMBRAE din 2024 a stabilit norma de **maximum 500 de elevi pentru un profesor-consilier**, însă în anul școlar 2025-2026 media reală era de aproximativ **756 de elevi pentru un consilier**. Mai mult, un studiu al Ministerului Educației și Cercetării, în colaborare cu UNICEF din 2025 arată că, deși 91% dintre elevii de gimnaziu știu că au un consilier în școală, numai **17% au apelat efectiv la acesta**. Este necesară ocuparea și suplimentarea posturilor, extinderea serviciilor în școlile rurale și adoptarea modificării legislative prin care minorii de peste 16 ani să poată accesa servicii de consiliere psihologică fără acordul prealabil al părinților.
3. **Dincolo de farfurii - extinderea și consolidarea Programului Național „Masă sănătoasă”:** Programul a început în 2016 ca proiect-pilot în **50 de școli**, cu scopul combaterii abandonului și al efectelor sărăciei asupra participării școlare. După primele evaluări pozitive, a fost extins la 150 de unități în 2020, iar din 2024 funcționează ca program național. În 2026, acesta ajunge la **1.427 de școli și peste 542.000 de beneficiari**, cu un buget de 1,53 miliarde de lei. Evoluția programului justifică extinderea sa către toate școlile cu risc educațional ridicat și publicarea anuală a impactului asupra absenteismului, abandonului și rezultatelor școlare.
4. **Nicio bancă goală - consolidarea Mecanismului de Avertizare Timpurie în Educație (MATE):** MATE a fost inițial pilotat în 10 județe și extins la nivel național în 2021, devenind ulterior baza Programului Național pentru Reducerea Abandonului Școlar (PNRAS), finanțat cu **500 de milioane de euro** și destinat unui număr de cel puțin 2.500 de școli. Primele rezultate arată progrese în aproximativ 45% dintre școli, însă România păstrează, în 2025, **cea mai ridicată rată de părăsire timpurie a educației din UE – 15,5%**, iar în mediul rural aceasta aproape dublându-se. MATE trebuie continuat după epuizarea finanțărilor PNRR, cu intervenții obligatorii pentru cazurile identificate și o colaborare mai strânsă între școală, CJRAE și serviciile sociale.
5. **Viitor în lucru - creșterea atractivității profesiei didactice și reducerea deficitului de profesori:** După protestele din 2023, salariile personalului didactic au crescut, în medie, cu **30,5% în 2023 și cu încă aproximativ 20% în 2024**, fiind făcuți astfel primii pași pentru creșterea atractivității profesiei. Aceste progrese au fost însă umbrite de măsurile

fiscal-bugetare adoptate în 2025: **norma de predare a crescut cu două ore pe săptămână**, numărul normelor remunerate în regim de plată cu ora s-a redus, iar reorganizarea rețelei școlare a afectat 507 unități de învățământ. În același timp, *Education at a Glance 2026* arată că **2,8% dintre posturile didactice din România rămân neocupate**, una dintre cele mai ridicate ponderi dintre sistemele analizate. Creșterea atractivității carierei didactice trebuie continuată prin condiții de muncă mai bune, reducerea sarcinilor administrative și măsuri țintite pentru ocuparea posturilor din disciplinele și comunitățile în care deficitul de profesori este cel mai accentuat.

6. **Educație de recuperat - creșterea finanțării pentru programele de învățare remedială** – Programele remediale au fost extinse începând cu 2021, în contextul pierderilor de învățare accentuate de pandemie. Cu toate acestea, PISA 2025 arată că **52% dintre elevii români de 15 ani nu ating nivelul minim de competență la matematică, 48% la lectură și 46% la științe**. În septembrie 2026, ministrul interimar al educației a propus ore remediale săptămânale pentru elevii cu medii sub 7 și utilizarea programelor „Școala altfel” și „Săptămâna verde” inclusiv pentru activități remediale. Decalaje acumulate pe parcursul mai multor ani **nu pot fi recuperate prin transformarea a două săptămâni destinate învățării nonformale în extensii ale programului obișnuit**. Este nevoie de finanțarea constantă a programelor remediale pe tot parcursul anului, în grupe adaptate nevoilor elevilor.
7. **La reformă înainte, la resurse înapoi - finalizarea reformei curriculare și reorganizarea procesului de elaborare a manualelor** – Reforma curriculară prevăzută de Legea nr. 198/2023 a intrat în etapa de implementare prin aprobarea noilor planuri-cadru în 2025 și a noilor programe școlare, aplicate clasei a IX-a începând cu anul școlar 2026-2027. Totuși, elevii au început cursurile pe **7 septembrie 2026**, iar la finalul lunii septembrie procedura de achiziție a manualelor pentru clasa a IX-a este încă departe de a fi gata. Următoarele etape ale reformei trebuie planificate împreună: programele, formarea profesorilor, standardele de evaluare și manualele trebuie să fie pregătite înainte ca noul curriculum să ajungă în clasă.
8. **O școală pentru toți - asigurarea accesibilității reale pentru elevii cu cerințe educaționale speciale** – Cadrul adoptat în 2024 prevede, pentru elevii cu nivelurile de sprijin I și II, **un profesor itinerant și de sprijin la 8-12 elevi**. În anul școlar 2025-2026,

în învățământul de masă de stat erau însă 73.247 de elevi cu CES și numai **1.700 de profesori itineranți și de sprijin**, adică o medie de aproximativ 43 de elevi pentru fiecare post; în 2023-2024 raportul era de aproximativ 28. Creșterea numărului de elevi integrați trebuie însoțită de extinderea rețelei de profesori de sprijin și de resurse educaționale adaptate, astfel încât incluziunea să poată funcționa efectiv.

- 9. Plan de carieră sau joc de noroc? - dezvoltarea orientării școlare și profesionale într-un serviciu accesibil pentru elevi:** Normele în vigoare prevăd deja realizarea a minimum cinci activități de consiliere și orientare în carieră pe an, în special pentru elevii din anii terminali. În același timp, România înregistra în 2025 **cea mai mare pondere din UE a tinerilor de 15-29 de ani care nu lucrează și nu urmează nicio formă de educație sau formare – 19,2%**. Orientarea trebuie să includă mai multă consiliere individuală, contact direct cu universitățile și angajatorii, vizite și experiențe practice, iar reducerea numărului de elevi arondați unui consilier este indispensabilă pentru ca aceste activități să poată fi realizate efectiv.
- 10. Răspuns în așteptare - transformarea „Butonului roșu” într-un mecanism verificabil de soluționare a sesizărilor:** Mecanismul de semnalare anonimă a violenței a fost introdus prin ordin de ministru în **iunie 2025**, pentru ca elevii să poată raporta în siguranță situațiile pe care altfel ar ezita să le semnaleze. Nevoia rămâne evidentă: studiul MEC-UNICEF arată că **18-19% dintre elevii de gimnaziu declară că sunt frecvent jigniți, intimidați sau victime ale bullyingului**, iar aproximativ 40% nu se simt protejați în școală. La peste un an de la introducerea mecanismului, nu există însă o raportare publică națională privind numărul sesizărilor și modul în care acestea au fost soluționate.